

Ανωνυμία και ιδιωτικότητα

Ιστότοπος:	Κοινότητα Υποστήριξης Εκπαιδευτικών eTwinning	Εκτυπώθηκε από:	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΡΚΑΒΕΛΗ
Μάθημα:	V. Ασφάλεια στο διαδίκτυο - Αξιολόγηση και ανάπτυξη κριτικής σκέψης για το ψηφιακό περιεχόμενο	Ημερομηνία:	Τρίτη, 10 Δεκεμβρίου 2024, 6:17 PM
Βιβλίο:	Ανωνυμία και ιδιωτικότητα		

Πίνακας περιεχομένων

- 1. Ιδιωτικότητα vs ανωνυμία**
- 2. Τι είναι η ιδιωτικότητα**
- 3. Τι είναι η ανωνυμία;**
- 4. Μπορεί να υπάρχει ουσιαστική ανωνυμία στο Διαδίκτυο**
- 5. Νομοθεσία**
- 6. Ανωνυμία και ψυχολογία του ατόμου**

1. Ιδιωτικότητα vs ανωνυμία

Ιδιωτικότητα vs ανωνυμία

Υπάρχει η λανθασμένη κατά πολλούς, αντίληψη ότι οι έννοιες ανωνυμία και ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο είναι ταυτόσημες και προφανώς η μια υπονοεί την ύπαρξη της άλλης και αντιστρόφως. Το πρόβλημα εντοπίζεται στο ότι οι δύο αυτές έννοιες μοιράζονται κάποια κοινά και θεμελιώδη χαρακτηριστικά σε βαθμό που η παρανόηση να γίνεται εύκολα, όμως οι σημαντικές τους διαφορές είναι αυτές που τις διαχωρίζουν και στην ουσία τις ξεχωρίζουν μεταξύ τους.

Αναφορές - Επιπλέον υλικό

- <https://cerebrux.net>
- <https://saferinternet4kids.gr>

2. Τι είναι η ιδιωτικότητα

Τι είναι η ιδιωτικότητα

Στην προηγούμενη ενότητα εξηγήσαμε ότι η ιδιωτικότητα είναι το θεμελιώδες δικαίωμα και η ικανότητα ενός ατόμου να ελέγχει τις προσωπικές του πληροφορίες και να καθορίζει πώς αυτές συλλέγονται, χρησιμοποιούνται και μοιράζονται με άλλους. Για να κατανοήσουμε καλύτερα τη διαφορά της από την ανωνυμία, ας εξετάσουμε ένα καθημερινό παράδειγμα:

Όταν βρίσκεστε στο σπίτι σας με κλειστά παράθυρα και κουρτίνες, διατηρείτε την ιδιωτικότητά σας - μπορείτε να κάνετε ό,τι θέλετε χωρίς να είναι ορατό στους άλλους. Ωστόσο, δεν είστε ανώνυμοι. Οι γείτονες γνωρίζουν ότι το σπίτι είναι δικό σας και ότι εσείς βρίσκεστε μέσα σε αυτό. Μπορούν να δουν αν τα φώτα είναι αναμμένα ή αν οι κουρτίνες είναι ανοιχτές, δείχνοντας την παρουσία σας, αλλά δεν μπορούν να δουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητές σας.

Το ίδιο ισχύει και στο διαδίκτυο. Όταν επισκέπτεστε μια ασφαλή ιστοσελίδα με πρωτόκολλο HTTPS, η Google και ο πάροχος διαδικτύου (ISP) μπορούν να δουν ότι επισκέπτεστε τη συγκεκριμένη

σελίδα, αλλά δεν μπορούν να δουν τις ακριβείς ενέργειές σας σε αυτήν. Διατηρείτε την ιδιωτικότητα των δραστηριοτήτων σας, αλλά η ταυτότητά σας είναι γνωστή. Φυσικά, αν επιλέξετε να δημοσιεύσετε φωτογραφίες του σπιτιού σας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή να κοινοποιήσετε την τοποθεσία σας, περιορίζετε εκούσια αυτή την ιδιωτικότητα.

3. Τι είναι η ανωνυμία;

Τι είναι η ανωνυμία;

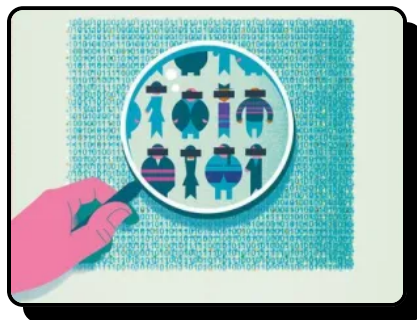
Προσπαθώντας να καταστεί σαφές τι σημαίνει η ανωνυμία, θα χρησιμοποιήσουμε το ίδιο παράδειγμα του σπιτιού, μερικώς αλλαγμένο.

Το σπίτι μας βρίσκεται στην ίδια γειτονιά. Όμως το σπίτι μας τώρα έχει μια υπόγεια σήραγγα που μας οδηγεί σε ένα σπίτι στην ερημιά όπου μπορούμε να κάνουμε ό,τι θέλουμε χωρίς να μας δει ψυχή.

Όμως φροντίζουμε στο κανονικό μας σπίτι να έχουμε κλειστά φώτα/κουρτίνες και παράθυρα, ούτως ώστε να είναι

διασφαλισμένη η ιδιωτικότητά μας από τους γείτονες. Έτσι αυτοί

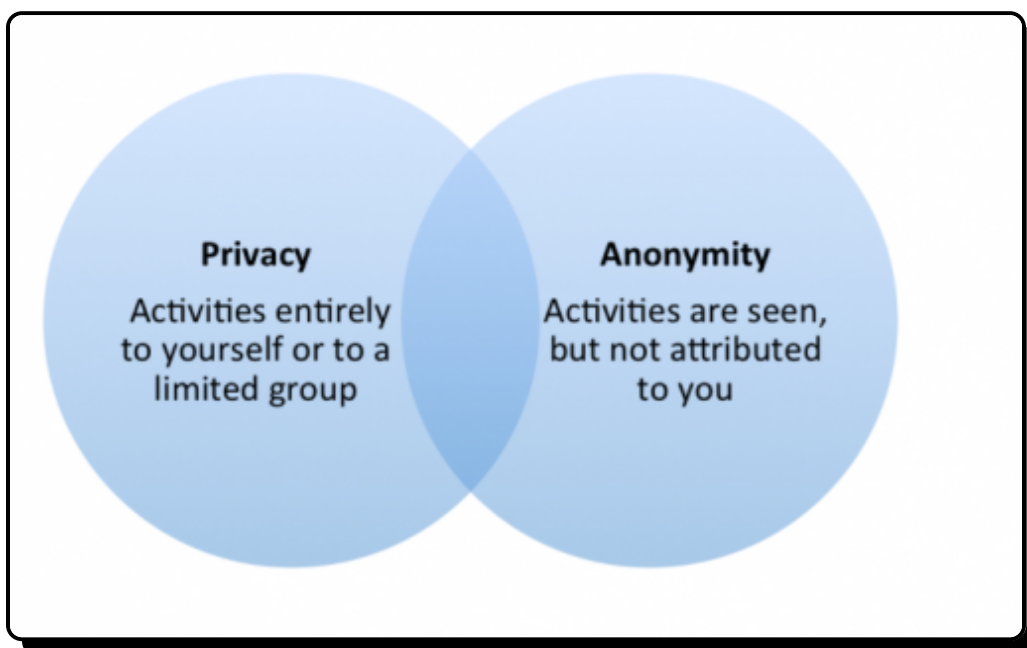
δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν τι κάνουμε εμείς στο σπίτι μας ή αν είμαστε σε αυτό.

Όμως αν κάποιος εκεί μας δει, θα γνωρίζει ότι σε αυτό το ερημικό σπίτι βρίσκεται κάποιος. Αλλά αυτός ο κάποιος δεν γνωρίζει ποιος

είναι. Αυτός ο κάποιος (εμείς δηλαδή) είναι ανώνυμος. Δηλαδή οι ενέργειές μας σε αυτό το ερημικό σπίτι δεν μπορούν να συσχετιστούν με εμάς που είναι γνωστό πού μένουμε και μπορεί να επιβεβαιωθεί από τους γείτονές μας.

Ειδικότερα μπορούμε να έχουμε ιδιωτικότητα χωρίς ανωνυμία αλλά και ανωνυμία χωρίς ιδιωτικότητα.

Οι κατηγορίες της ιδιωτικότητας και της ανωνυμίας είναι διακριτές, αλλά τα κοινά τους σημεία οδηγούν στην παρανόηση ότι αυτές είναι ταυτόσημες.

4. Μπορεί να υπάρχει ουσιαστική ανωνυμία στο Διαδίκτυο

Μπορεί να υπάρχει ουσιαστική ανωνυμία στο Διαδίκτυο

Ως ανώνυμη μπορεί να οριστεί κάθε επικοινωνία που δεν κομίζει κανένα στοιχείο για την ταυτότητα του ενεργούντος αυτής.

Αντιθέτως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ανώνυμη η επικοινωνία εκείνη που μπορεί ν' αποδοθεί σε κάποιο πρόσωπο βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της ή εξαιτίας πληροφοριών, που συμπεριλαμβάνονται σε αυτή.

Σίγουρα μπορεί κάποιος να γράψει, δημοσιεύσει οτιδήποτε, χωρίς να χρειάζεται ν' αναφέρει το πραγματικό του όνομα. Μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα ψευδώνυμο ή ούτε και αυτό. Αυτό αναμφίβολα είναι Ανωνυμία, καθώς οι υπόλοιποι δε γνωρίζουν ποιος βρίσκεται πίσω από το άρθρο/δημοσίευση.

Αυτή είναι μεν ανωνυμία, όμως είναι επιφανειακή.

Η περιρρέουσα αίσθηση ανωνυμίας κατά την περιήγηση στον παγκόσμιο ιστό έχει καταστήσει διάσημη τη φράση:

“On the internet nobody knows you are a dog”

Στην πραγματικότητα όμως συμβαίνει ακριβώς το αντίστροφο. Αν λάβουμε υπόψη, τον τρόπο σύνδεσης μας στο διαδίκτυο, μέσω ενός

παρόχου, router, IP, είναι σαφές πως η ίδια η τεχνολογία, δίνει τη δυνατότητα ταυτοποίησης του συγγραφέα με το όνομα που είναι καταγεγραμμένος στα μητρώα του κράτους που είναι πολίτης.

Και για να το εξηγήσουμε καλύτερα αυτό, ώστε να γίνει αντιληπτό, καθώς εδώ θα δείτε πόσο οξύμωρο είναι το πράγμα, καθώς υπάρχει "φορέας" που ελέγχει το διαδίκτυο:

- Κάθε υπολογιστής που συνδέεται στο διαδίκτυο λαμβάνει από τον πάροχο μια μοναδική διεύθυνση IP η οποία είναι χαρτογραφημένη εν τη γενέσει της και ταυτισμένη με τον τηλεφωνικό αριθμό που αντιστοιχεί στην τηλεφωνική γραμμή από όπου γίνεται η σύνδεση (όπου ο κάτοχος έχει δώσει πλήρη στοιχεία ταυτότητας, ΑΦΜ, κλπ).
- Οι εξυπηρετητές του παρόχου διατηρούν αρχεία καταγραφής

(log files) των συσχετισμένων διευθύνσεων IP καθώς και τη διάρκεια της διεπαφής. Συνεπώς, είναι ζήτημα δευτερολέπτων για τον πάροχο να δει ποια IP χρήστη επισκέφθηκε την τάδε διεύθυνση IP που αντιστοιχεί σε μια ιστοσελίδα.

- Κάθε κάρτα δικτύου, ενσύρματη ή ασύρματη, έχει ταυτότητα που την καθιστά μοναδική. Η ταυτότητα αυτή είναι ένας μοναδικός αριθμός MAC Address που είναι ενσωματωμένος στα κυκλώματά της. Επομένως, τόσο ο πάροχος όσο και ο παγκόσμιος ελεγκτής πέρα από τις διευθύνσεις IP καταγράφουν και τις MAC Addresses. Ακόμη και αν χρησιμοποιούμε φορητό υπολογιστή και επισκεπτόμαστε μια ιστοσελίδα κάθε ημέρα και από διαφορετική γεωγραφική περιοχή, ο φορητός υπολογιστής (ή Tablet και smart-phone) θα είναι τσεκαρισμένος και ταυτισμένος με την επίσκεψη.

Επομένως, κάθε φορά που γράφουμε κάτι σε κάποια ιστοσελίδα (blog, social, κλπ) από το σπίτι ή το γραφείο μας ταυτόχρονα γίνεται και η καταγραφή της διαδικτυακής επικοινωνίας μας.

**Η ουσιαστική Ανωνυμία στο διαδίκτυο είναι περισσότερο
ψευδαίσθηση παρά πραγματικότητα.**

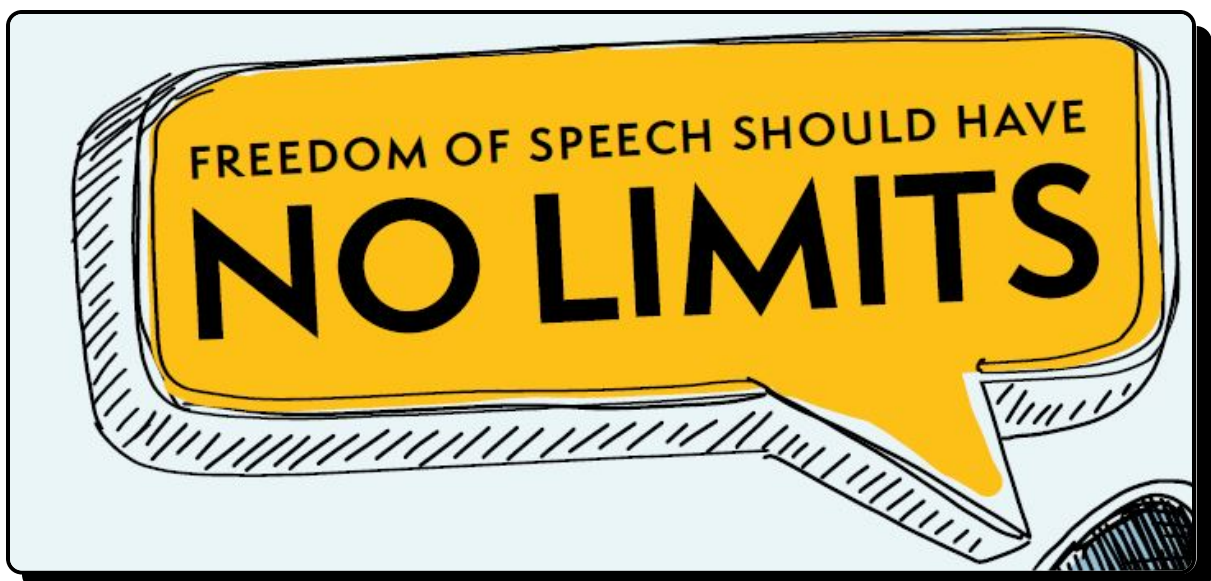
5. Νομοθεσία

Νομοθεσία

“*Η ανωνυμία είναι η ασπίδα από την τυραννία της πλειοψηφίας*”

Με αυτήν τη φράση, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ θέλησε το 1995 να τονίσει τη συμβολή του ανώνυμου λόγου στην εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας, για να συμπληρώσει, μόλις δύο χρόνια μετά (υπόθεση *Reno v. ACLU*), ότι η συνταγματική προστασία της ανωνυμίας (Πρώτη Τροποποίηση στο Σύνταγμα των ΗΠΑ) περιλαμβάνει και το διαδίκτυο.

Συνεπώς, κάτι που δέχεται και το Δικαστήριο του Στρασβούργου (υπόθεση *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel κατά Ουκρανίας*, 5.5.2011), το Διαδίκτυο είναι ένα νόμιμο forum άσκησης της ελευθερίας του ανώνυμου λόγου.

Το Δικαίωμα στην Ανώνυμη Διαδικτυακή Επικοινωνία ως
Επιμέρους Έκφραση της Ελευθερίας Έκφρασης

Η ελευθερία έκφρασης κατοχυρώνεται στο Ελληνικό Σύνταγμα και
στις διεθνείς συνθήκες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

(14 παρ. 1 Σ, 10 παρ. 1 ΕΣΔΑ, 19 παρ. 2 ΔΣΑΠΔ, 11 ΧΘΔΕΕ). Ειδική

έκφραση της ελευθερίας έκφρασης με αυξημένη σημασία στην

κοινωνία της πληροφορίας αποτελεί και η ελευθερία

πληροφόρησης στην ενεργητική της μορφή, δηλαδή το δικαίωμα του

πληροφορείν, αλλά και στην παθητική της μορφή, δηλαδή το

δικαίωμα του πληροφορείσθαι.

Επιπλέον, η ελευθερία της δημιουργίας ιστοτόπων και ιστολογίων

προστατεύεται με βάση το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα

πρόσβασης στην κοινωνία της πληροφορίας (5Α παρ. 2 Σ).

Η ελεύθερη έκφραση δύναται να ασκείται επώνυμα ή και ανώνυμα

/ ψευδώνυμα. Η ελευθερία της ανώνυμης / ψευδώνυμης έκφρασης κρίνεται άξια προστασίας.

Συνεπώς, η ανώνυμη / ψευδώνυμη έκφραση προστατεύεται ως αναπόσπαστη πτυχή της ελευθερίας έκφρασης. Κατ' επέκταση, στο προστατευτικό πεδίο της ελευθερίας έκφρασης εμπίπτει κάθε είδους ανώνυμη διαδικτυακή επικοινωνία, όπως η χρήση ιστολογίων και άλλων διαδικτυακών εφαρμογών.

Κατά συνέπεια, το δικαίωμα των πολιτών στην ανώνυμη / ψευδώνυμη διαδικτυακή επικοινωνία δύναται να ασκείται δίχως να επιτρέπεται καμία παρεμπόδιση, παρενόχληση ή δυσμενή έννομη συνέπεια είτε από το κράτος είτε από τους παρόχους υπηρεσιών ΚτΠ. Ως τέτοια παρεμπόδιση ή δυσμενής έννομη συνέπεια θα μπορούσε να εννοηθεί και η επιβολή υποχρέωσης για την επώνυμη άσκηση της ελευθερίας έκφρασης στο διαδίκτυο.

Η επιβολή υποχρέωσης με νόμο για τη χρήση ονοματεπωνύμου κατά την εκφορά λόγου στο διαδίκτυο αποτελεί περιορισμό του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος στην ανώνυμη διαδικτυακή επικοινωνία.

Περιορισμοί του Δικαιώματος - Περιπτώσεις στις οποίες αίρεται

η ανωνυμία

Η ελευθερία έκφρασης δεν είναι απόλυτο δικαίωμα αλλά επιδέχεται περιορισμών. Τέτοιοι όμως περιορισμοί είναι συνταγματικά επιτρεπτοί μόνο αν τηρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Θεσπίζονται με ουσιαστικό νόμο
- Επιδιώκουν έναν θεμιτό σκοπό. Θεμιτοί θεωρούνται οι περιορισμοί που θεσπίζονται με νόμο για την προστασία του ατόμου και του κοινωνικού συνόλου από την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης. Συνεπώς, η ελευθερία της έκφρασης δε δύναται να καλύπτει εγκλήματα κατά της τιμής (πχ. εξύβριση, δυσφήμιση, συκοφαντική δυσφήμιση, 361 επ. ΠΚ), ή απειλή ή διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας.
- Είναι συμβατοί με την αρχή της αναλογικότητας. Επομένως, οι επιβαλλόμενοι από το νόμο περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να πληρούν τα ακόλουθα τρία κριτήρια και συγκεκριμένα να είναι
  - α) κατάλληλοι, δηλαδή πρόσφοροι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού,
  - β) αναγκαίοι, δηλαδή να συνιστούν μέτρο, το οποίο σε σχέση με

άλλα δυνάμενα να ληφθούν μέτρα να επάγεται τον ελάχιστο

δυνατό περιορισμό για τον ιδιώτη ή το κοινό και

γ) αναλογικοί υπό στενή έννοια, δηλαδή να τελούν σε εύλογη

σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια

να μην υπολείπεται της βλάβης που προκαλούν

- Είναι συμβατοί με την αρχή του απαραβίαστου του πυρήνα του δικαιώματος στην ελεύθερη έκφραση

Υπάρχουν ήδη τα κακουργήματα του ν.2225/1994 που επιτρέπουν την

άρση του απορρήτου. Προσθήκες του νομοθέτη σε αυτή τη λίστα

επιτρέπονται μόνο εφ'οσον ένα αδίκημα είναι "ιδιαιτέρως σοβαρό".

Αλλιώς παραβιάζεται το άρθρο 19 παρ. 1 του Συντάγματος. Πριν

όμως από την άρση της ανωνυμίας, καλό είναι να επιδιώκεται η

φιλική επίλυση της διαφοράς, με επικοινωνία του θιγόμενου με τον

ίδιο τον blogger. Όταν δεν αποδίδει αυτή η απόπειρα, θα μπορούσε

ο θιγόμενος να απευθύνεται στην εταιρία που φιλοξενεί το blog και

να ζητά την τήρηση των Όρων Χρήσης.

Αναφορές - Επιπλέον υλικό

- <http://lawandtech.eu/2012/07/06/anonymity/>
- <https://www.kathimerini.gr/opinion/726387/i-anonymia-sto-diadiktyo/>

6. Ανωνυμία και ψυχολογία του ατόμου

Ανωνυμία και ψυχολογία του ατόμου

Ο τρόπος που εκφράζουμε, λοιπόν, την άποψή μας στον εικονικό κόσμο και η επαφή μας με αυτόν, αναπτύσσει τα δικά της χαρακτηριστικά όπως:

- Η περιορισμένη αισθητηριακή εμπειρία, φαινόμενο υπαρκτό στον εικονικό κόσμο, αφού δεν υπάρχει η φυσική διάσταση. Αυτή, όμως, η μείωση της αίσθησης της αφής πιθανότατα να δίνει ερέθισμα στην αύξηση της φαντασίας.
- Η υπέρβαση των χωρικών ορίων, η επιμήκυνση του χρόνου και η πρόσβαση σε πολυάριθμες επαφές ευνοεί μια επικοινωνία χωρίς τετριμμένα και αναμενόμενα. Το αίσθημα της ουτοπίας επιβεβαιώνει ότι η επαφή με τον εικονικό κόσμο διεγείρει τη φαντασία, ξυπνά τις αισθήσεις και δημιουργεί νέες εμπειρίες.
- Η ευελιξία ταυτότητας και ανωνυμίας ευνοεί κάποιες φορές την εμφάνιση επικίνδυνων συμπεριφορών, σε φόρουμ, μπλογκ ή κοινωνικά δίκτυα. Άνθρωποι με μεγάλη ευκολία ξεδιπλώνουν συχνά σκοτεινές πτυχές της προσωπικότητάς τους.

Διερωτάται κανείς:

Μήπως η ανωνυμία που προσφέρει το διαδίκτυο μέσω των εικονικών χαρακτήρων avatar, δίνει την ευχέρεια ώστε πολλοί άνθρωποι να εκφράζουν απόψεις, τις οποίες δεν θα είχαν εκφράσει εάν έπρεπε να χρησιμοποιήσουν την πραγματική τους ταυτότητα; Ανωνυμία δεν σημαίνει απαραίτητα κακόβουλε κριτική, αρνητική πρόθεση και διάθεση. Φαίνεται πως είναι ανθρώπινη ανάγκη να θέλουμε να αλλάζουμε ταυτότητα για συνειδητούς ή υποσυνείδητους λόγους.

Τίθεται το ερώτημα:

Είμαστε ελεύθεροι; Αν είμαστε ελεύθεροι, δεν σημαίνει ότι ασυλλόγιστα και χωρίς όρια προσβάλλουμε, υποτιμούμε, κακοποιούμε ψυχικά οποιονδήποτε, κρυμμένοι και καλυπτόμενοι πίσω από την οθόνη ενός υπολογιστή, ενός κινητού, δηλ. πίσω από την ανωνυμία.

- Αλληλεπιδρούμε, στην ουσία, με εικονικά αντικείμενα και έγγραφα και όχι με απτά αντικείμενα. Η κοινωνικοποίηση και η αλληλεπίδραση ουσιαστικά είναι εικονική. Το να εκφράζεις την άποψη σου διαδικτυακά, πολλές φορές λειτουργεί και σαν κάθαρση από τα προβλήματα της καθημερινότητας.

Ένας μεγαλύτερος εαυτός

Το εδώ, αντιπροσωπεύει τη φυσική μας υπόσταση, δηλαδή τον τόπο

όπου βρίσκεται το σώμα μας, την παρούσα στιγμή, έτσι το σώμα γίνεται μέρος της ηλεκτρονικής συσκευής.

Το εκεί, είναι η πνευματική μας μετατόπιση. Εκεί, δηλαδή, που στελνόμαστε φανταστικά σε έναν άλλο κόσμο, μian άλλη διάσταση. Η επιλογή μας να εκφράζουμε διαδικτυακά την άποψη σε συγκεκριμένα θέματα και όχι σε άλλα σχετίζεται με το συνειδητό ή το υποσυνείδητό μας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο τρόπος που λειτουργούμε διαδικτυακά δείχνει μια προέκταση του συνειδητού και υποσυνείδητού μας κόσμου. Εάν το δούμε κάπως πιο φιλοσοφημένα, είναι μια γέφυρα μεταξύ των δύο. Το διαδίκτυο είναι ένας μεγαλύτερος εαυτός, ο οποίος αντανακλά στην εξέλιξη της ανθρώπινης συνείδησης και επαγρύπνησης (Gere 2008).

Πηγή: ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ, ΣΑΒΒΑΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Τμήμα Σχεδιασμού και Πολυμέσων.